

IUNIE 2021 – World Vision Romania, locul în care vocea și ideile copiilor sunt ascultate și integrate în parteneriat cu școlile din comunitățile din mediul rural

Context general

În octombrie 2020 – **Alianța „Joining Forces România”**, formată din organizațiile World Vision România, Terre des hommes Elveția (delegația din România), Salvați Copiii România și SOS Satele Copiilor România, au lansat inițiativa „Evaluarea climatului școlar”.

Inițiativa vizează colectarea opiniei elevilor despre climatul școlar, cu participarea unor instituții de învățământ (școli gimnaziale și licee din 11 județe) și are ca scop colectarea opiniei elevilor despre climatul școlar: relația dintre elevi, relația dintre elevi și cadre didactice, siguranța din școală și atmosfera de învățare, atașamentul școlar și satisfacția școlară, egalitatea de șanse și implicarea școlară urmând ca ulterior aceștia să propună recomandări de îmbunătățire a climatului școlar.

Cercetarea profilului climatului școlar derulată în perioada octombrie 2020 - martie 2021, s-a realizat în condițiile impuse de autorități în contextului pandemiei globale COVID-19, interacțiunile și activitățile de cercetare desfășurându-se în condițiile metodelor digitale, atât pentru pregătirea și pentru colectarea datelor, cât și pentru comunicarea cu conducerea școlilor, cadrele didactice, părinții și elevii.

Abordarea definitorie a acestei cercetări a fost aceea de a pune în centrul tuturor activităților demersului, copiii, aceștia fiind sprijiniți în a-și exprima părerea și a participa în toate etapele cercetării. Prin această abordare, copiii s-au evidențiat ca agenți ai schimbării în propriile școli, întărind astfel capacitatea școlilor în a crea contexte în care elevii să participe activ, contribuind la îmbunătățirea climatului școlar. Abordarea a fost una bazată pe drepturi plasând principiile participării și incluziunii, nediscriminării și egalității în centrul preocupărilor. Prin întărirea capacității școlilor de a încuraja elevii să-și exprime părerile privind climatul din școală, consorțiul Joining Forces contribuie la eforturile de reformare a sistemului românesc de educație.

Implicarea copiilor din școlile partenere World Vision România în schimbări ce vizează climatul școlar

Pentru punerea în practică a dezideratelor consorțiului de a încuraja copiii să își exprime opiniile și de a propune soluții pentru problemele cu care se confruntă, World Vision România propune implicarea directă a trei structuri reprezentative ale elevilor (consilii ale elevilor) din cele trei școli partenere World Vision România: Școala Gimnazială Cămărașu (Cluj), Școala Gimnazială Cotofenii din Dos (Dolj) și Liceul Tehnologic “Nicolae Iorga” Negrești (Vaslui).

Metodologia intervenției pentru îmbunătățirea climatului școlar a avut în centrul ei constituirea sau/și implicarea copiilor din consiliile elevilor (CE) formate la nivel de școală, în

activități care au informat echipa de cercetare pe toată durata desfășurării demersului, devenind promotorii îmbunătățirii climatului școlar. Participarea copiilor de-a lungul întregului proiect a fost voluntară, atât în ceea ce privește colectarea datelor prin intermediul chestionarelor, participarea la focus grupuri, cât și la grupurile consultative care au proiectat și au implementat proiectele de îmbunătățire a climatului școlar.

După transmiterea profilelor climatului școlar către conducerea celor trei școli –World Vision România a invitat conducerea școlilor să transmită rezultatele cercetării elevilor și să-i încurajeze pe aceștia să identifice modalități de rezolvare a problemelor de climat școlar conform profilului rezultat pentru școala lor.

Rezultatele cercetării au fost transmise fie președintelui consiliului elevilor (Liceul “Nicolae Iorga” Negrești), care la rândul său a informat toți reprezentanții elevilor, fie au fost organizate întâlniri cu membrii consiliului consultativ al elevilor (Școala Gimnazială Coțofenii din Dos) sau o altă abordare folosită a fost aceea în care, în cadrul Școlii Gimnaziale Cărnărașu „*rezultatele acestei analize au fost dezbătute de către fiecare învățător/diriginte împreună cu grupa/ clasa lui, iar copiii au identificat punctele forte ale școlii noastre și punctele slabe. Elevii au fost provocați să găsească posibile cauze care au determinat apariția unor conflicte în relațiile dintre ei sau a unor bariere în comunicarea pe care o au cu învățătorul/profesorii lor*”.

Odată transmis și discutat cu elevii, profilul școlii a făcut subiectul analizei în cadrul grupurilor de copii (Consilii ale Elevilor), care, cu sprijin din partea unui cadru didactic desemnat la nivelul fiecărei școli, împreună cu suport tehnic din partea unui angajat al World Vision România, au fost susținuți în scrierea și implementarea unui proiect propriu care să răspundă nevoilor identificate.

Metodologia implicării și facilitării procesului participativ al copiilor, dezvoltată în cadrul demersului de către World Vision România

Procesul participativ la care copiii au fost invitați să ia parte, timp de două luni, a presupus parcurgerea unor etape care au facilitat atât înțelegerea conceptului de climat școlar, prezentarea rezultatelor cercetării din cadrul școlii de apartenență, implicarea copiilor în analiza acestor rezultate, precum și stabilirea unor direcții de acțiune proprii ale copiilor, înaintate, agreate și implementate împreună cu conducerea școlilor.

Cadrul didactic desemnat de către conducerea celor trei școli a primit ca suport trei agende detaliate ale întâlnirilor cu copiii, material care a sprijinit facilitarea dialogului cu copiii, totodată punând în prim plan vocea elevului și viziunea sa în ceea ce privește climatul școlar. După cum urmează, sesiunile pe care copiii din cele trei structuri ale copiilor din școlile partenere World Vision România le-au parcurs au arătat astfel:

Sesiunea nr.1 Comunicarea rezultatelor proiectului de evaluare a climatului școlar.

Scopul primei sesiuni de lucru cu copiii din Consiliul Elevilor este de a clarifica contextul în care a apărut acest proiect, ce vizează acesta, pe ce durată va fi implementat și care

va fi rolul copiilor din această structură consultativă. Sesiunea este planificată a se derula pe parcursul a maxim două ore!

Această primă întâlnire este folosită și pentru a consolida relațiile din cadrul grupului, a activa copiii și a seta o serie de reguli de grup pentru toate întâlnirile din cadrul proiectului.

1. Cuvânt introductiv/bun venit, adresat de către cadrul didactic care facilitează sesiunea. (2 min)
2. Prezentare context - prezentarea cadrului didactic/facilitatorului, expunerea contextului în care are loc întâlnirea și cât se estimează a dura. Se punctează parteneriatul Joining Forces și ONG-urile care fac parte din acest demers, tema abordată, pașii urmați până în acest moment și rolul pe care-l va avea acest grup (10 min).
3. Introducere copii - Copiii sunt rugați să se prezinte individual, punctând și câte o așteptare legată de acest proiect și de prima lor sesiune pe această temă. Așteptările se notează și se revine asupra lor la finalul sesiunii/demersului (10-15min).
4. Introducere invitați - Dacă sunt prezenți și alți adulți în cadrul întâlnirii (reprezentanți ai echipei de cercetare, angajați WVR) aceștia vor fi invitați și ei să se prezinte. Facilitatorul îi introduce, menționând care este rolul lor în cadrul demersului și faptul că ei pot fi o resursă pentru copii în acest context (5 min).
5. Stabilire reguli de grup - Facilitatorul încurajează copiii să se implice într-un proces de brainstorming prin care să fie consemnate regulile de grup, pe care toți participanții la întâlnire agreează să le respecte. Toate regulile sunt consemnate, iar la începutul fiecărei sesiuni sunt reamintite/completate, dacă este cazul (10 min).
6. Prezentarea analizei datelor - Pornind de la scopul întâlnirii, facilitatorul aduce în discuție și prezintă analiza unor datelor care au fost generate după răspunsurile copiilor la chestionar, punctându-se fiecare item în parte. Se vor folosi unele grafice, însoțite de explicații. Se vor discuta pe rând, aspecte care țin de relațiile dintre elevi și cadrele didactice, relațiile dintre elevi și aspectele legate de siguranța în școală (30 min).

Mențiune: Procesul în sine NU va fi o simplă prezentare de date, ci un prilej de discuții și dezbateri cu copiii, aceștia fiind încurajați să-și exprime părerea despre cele prezentate. Le vor fi adresate întrebări de genul: Ce părere aveți voi despre asta? Credeți că această informație reflectă realitatea? S-au simțit copiii/v-ați simțit confortabil să răspundeți la întrebări? Ar mai fi fost întrebări pe care poate ar fi trebuit să le adresăm? Care ar fi putut fi acestea? Sunt aspecte discutate acum (itemi) care sunt mai importante pentru voi și ați dori să îi discutăm în mod special?

Atenție - Acest moment este unul dintre cele mai importante momente ale demersului cu copiii și nu trebuie grăbit în niciun fel. Copiii vor fi permanent încurajați să vorbească, să se exprime liber și mereu li se va reaminti că, toate părerile sunt extrem de importante și că suntem acolo să-i ascultăm și să-i sprijinim în identificarea unor soluții și implementarea unui proiect, pe care ei și-l doresc. Ar fi recomandat ca un alt adult din sesiune, să consemneze aspectele pe care copii le aduc în discuție și direcțiile pe care aceștia le vizează la acest moment. O altă variantă

ar fi ca discuția să fie înregistrată, cu acordul copiilor. Poate fi de ajutor, atunci când se va discuta asupra inițiativei pe care doresc să o implementeze.

7. Pauza. Copiii vor fi rugați să revină din pauză cu un creion și o foaie de hârtie. Dacă activitatea se desfășoară online, puteți rula în timpul pauzei, melodii preferate ale copiilor. Reamintiți-le că reveniți pentru a finaliza sesiunea (5-10 minute).

8. Exercițiu de analiză și reflecție individuală - Copiii vor fi rugați ca, individual, să facă un top de trei probleme legate de climatul școlar/itemi din analiza datelor pe care ați discutat-o înainte de pauză și să le/ii scrie pe foaia de hârtie. Cele mai importante trei aspecte pe care ei își doresc să le abordeze în cadrul proiectului (5 min).

9. Prezentari individuale în grup - Facilitatorul roagă copiii să arate la cameră foile și să numească, pe rând, cele trei probleme menționate pe foaia de hârtie. Se pot face și fotografii în acest moment, pentru a putea ilustra procesul! (10 min).

10. Exercițiu de analiză și reflecție în grup restrâns - Copiii sunt împărțiți în două grupuri, fiecare grup având sarcina de a discuta și decide 1-2 direcții/probleme legate de climatul școlar, pe care vor să le adreseze în școala lor, pornind chiar de la cele top trei probleme identificate individual, în exercițiul anterior. În această etapă facilitatorul le va reaminti acei itemi care au atras atenția în cadrul discuției și arată nemulțumirea copiilor. Un copil va fi desemnat ca lider de grup („aș avea nevoie de un voluntar”) și acela va consemna pe o foaie de hârtie sau într-un word, decizia grupului. Dacă activitatea se desfășoară în online, pe Zoom se pot crea două breakout rooms, iar facilitatorul poate intra, pe rând, în fiecare cameră pentru a se asigura că se discută și se iau decizii (15 min).

11. Expunere în grupul extins - Copiii revin în grupul extins și fiecare grup prezintă cele discutate și agreate în grup (10 min).

12. Închidere sesiune - Întâlnirea este închisă de către facilitator care roagă copiii să exprime printr-un cuvânt sentimentul/starea pe care au avut-o în timpul sesiunii/să spună un cuvânt care să descrie sesiunea la care tocmai au participat. Mulțumește copiilor pentru implicare, sumarizează informațiile discutate și le reamintește când va avea loc următoarea întâlnire. Copiii vor fi rugați să se gândească și să se consulte și cu alți colegi, vis-a-vis de discuțiile purtate în această sesiune și cele câteva direcții stabilite în cadrul grupurilor (5 min).

La finalul primei sesiuni vom avea ca rezultate, următoarele:

- Copii informați cu privire la proces
- Angajamentul copiilor în proces
- Perspectiva copiilor asupra rezultatelor analizei realizate la nivelul școlii lor
- Un top de aspecte specifice legate de climatul școlar care pun probleme în școala lor și pe care doresc să le adreseze, cu prioritate, în acest demers

Sesiunea nr. 2 – Copiii decid care este direcția propriului demers

Scopul acestei sesiuni este acela de a oferi oportunitatea copiilor din CE să analizeze în profunzime problemele legate de climatul școlar din școala lor și pornind de a acestea, să identifice soluții care să contribuie la rezolvarea/atenuarea acestora prin implicarea directă a copiilor și printr-un parteneriat activ elev-profesor. Sesiunea durează maxim 2 ore!

Agenda celei de-a doua sesiuni poate arăta astfel:

1. Introducere – Cuvânt de bun venit din partea facilitatorului/cadru didactic adresat copiilor prezenți în sesiune și prezentarea invitațiilor adulți, dacă este cazul și dacă aceștia sunt alții decât cei din prima sesiune (5 min).
2. Rezumatul primei sesiuni – Facilitatorul reia pe scurt, cu ajutorul copiilor, informațiile discutate în sesiunea precedentă și principalele concluzii rezultate la finalul primei sesiuni de lucru, asigurând o bună înțelegere a procesului de către copii. De asemenea, se vor puncta aspectele/itemii din analiza climatului școlar care au atras mai mult atenția și interesul copiilor în prima sesiune (10 min).
3. Prezentarea agendei întâlnirii și reamintirea regulilor de grup – copiii vor afla care este timpul alocat discuțiilor, care sunt obiectivele acestei sesiuni și cum vor fi ei implicați în atingerea lor. Vor fi reluate regulile de grup și se va puncta importanța respectării lor (10 min).
4. Exercițiu practic – Pentru ca atmosfera din grup să fie una plăcută și copiii să se simtă implicați într-o manieră prietenoasă, facilitatorul îi va ruga să numească, într-un timp cât mai scurt, cât mai multe cuvinte care pot fi asociate noțiunii de climat școlar pozitiv. În acest fel, le reamintim prin joc că, acest concept este unul care poate include orice aspect legat de atmosfera din școală și putem vedea cum se raportează ei/cum înțeleg ei un climat școlar pozitiv. Cuvintele sunt consemnate și se va reveni asupra lor în momentul în care se vor lua decizii asupra inițiativei copiilor (10 min).
5. Introducere instrument de prioritizare a problemelor (Arborele deciziilor) – Facilitatorul aduce în discuție direcțiile/ problemele pe care copiii le-au considerat a fi cele mai importante și asupra cărora au decis, la finalul primei sesiuni, că doresc să se centreze ca activitate în cadrul proiectului. Acestea sunt scrise pe un flipchart, dacă activitatea se desfășoară la clasă sau într-un word și vizualitate cu share screen, online. Vizualizarea lor, îi va ajuta pe copii să ia o decizie informată și să abordeze proiectul din perspective diferite. Exercițiul propriu-zis este descris în documentul atașat și poate fi contextualizat pentru tema discuției noastre și pentru mediul online (30 min).
6. Pauza – Copii sunt invitați să ia pauza câteva minute cu precizarea că vor reveni în grup pentru a finaliza activitatea. Muzica pe fundal este și aici recomandată și poate ajuta copiii să se relaxeze (5-10 minute).
7. Introducere instrument de analiza a nevoilor proiectului (Zmeul)- Facilitatorul reia discuțiile punctând aspectele discutate anterior și invitând copiii să analizeze problema din perspectiva soluțiilor pe care ei le văd la acest moment. Pot fi adresate întrebări de tipul: Cum vedeți voi rezolvarea acestei probleme? Ce activități ați putea desfășura, voi

copiii, pentru a răspunde acestei probleme? Care ar putea fi partenerii voștri în acest demers? Ce resurse ar fi necesare implementării lui? Care este timpul pe care-l puteți aloca implementării proiectului? Care sunt responsabilitățile care vă revin vouă și cum doriți să le împărțiți? Care sunt aspectele ce țin de implementarea activităților voastre pentru care ați avea nevoie de sprijin din partea facilitatorului/adulților implicați/partenerilor menționați? Cum ar trebui să se numească proiectul vostru? Discuția este înregistrată cu acordul copiilor și/sau folosit un flipchart pentru a se consemna toate ideile și propunerile copiilor (20-30 de minute).

Instrumentul poate fi contextualizat și adaptat cu ușurință și pentru mediul online.

8. Încheierea sesiunii – Facilitatorul roagă copiii să exprime printr-un cuvânt sentimentele pe care le au, la acest moment, vis-a-vis de activitățile propuse și modul în care vor fi acestea implementate. Se verifică acordul și deschiderea tuturor copiilor pentru implementarea și implicarea în activitățile discutate. Ca temă pentru acasă, copiii sunt încurajați să realizeze un desen/pictură/colaj sau orice reprezentare grafică, care reflectă modul în care va arăta școala lor la finalul implementării proiectului (10 min).

La finalul acestei sesiuni vom avea ca rezultate, următoarele:

- Perspectiva copiilor asupra unui climat școlar pozitiv
- Decizia copiilor cu privire la aspectul problema/problemele pe care le vor adresa prin intermediul acestui proiect
- Copiii vor înțelege care sunt nevoile specifice pe care le au în contextul inițierii și implementării proiectului propriu
- Copiii dezvoltă abilități de analiză, lucru în echipă, negociere, gândire critică și prioritizare a problemelor

Sesiunea nr. 3 – Conturarea propriului demers/Scrierea proiectului propus de către copii

Scopul acestei sesiuni este acela de a discuta și stabili, în detaliu, modul în care va fi implementat proiectul/activitățile discutate de către copii în întâlnirea precedentă. Sesiunea nu va dura mai mult de două ore.

Agenda celei de-a treia întâlniri poate arăta astfel:

1. Deschidere sesiune/cuvânt de bun venit – Facilitatorul mulțumește copiilor pentru prezența și angajamentul în cadrul acestui proiect, menționează scopul întâlnirii, durata acesteia și readuce în discuție regulile de grup și importanța respectării acestora (10 min).
2. Rezumatul celei de a doua sesiuni – Facilitatorul reia pe scurt, cu ajutorul copiilor, informațiile discutate în sesiunea precedentă și principalele concluzii rezultate la finalul celei de a doua sesiuni de lucru asigurând o bună înțelegere a procesului de către copii. De asemenea, se vor reaminti aspectele climatului social asupra cărora copiii doresc să se centreze și ideile de activități discutate în întâlnirea precedentă (15 min).

3. Tema pentru acasă – Facilitatorul roagă copiii să arate desenul/reprezentarea grafică a școlii lor, așa cum arăta ea din punct de vedere al climatului școlar, la finalul proiectului/activităților implementate de ei, așa cum și-o imaginează/doresc ei în acest moment. Fiecare copil arată desenul și spune ce a dorit să exprime prin el, la cameră (activitate online) sau în fața colegilor săi (activitate față-n față). Facilitatorul mulțumește copiilor și apreciază implicarea și creativitatea acestora. Pentru a ilustra procesul, ar fi bine ca aceste desene să fie fotografiate/păstrate de către facilitator (20 min).

4. Conturarea proiectului copiilor – Pornind de la discuțiile purtate cu copii în primele două sesiuni de lucru, facilitatorul va propune copiilor spre analiză și completare un model de proiect venit din partea unui grup de copii, model al WVR. Instrumentul va sprijini foarte mult procesul de detaliere a proiectului în sine, al activităților, al resurselor necesare pe fiecare activitate, timpii activităților, etc. Mai mult decât atât, copiii vor vedea, unii poate pentru prima dată, care este structura unui proiect și vor exersa abilități de analiză, gândire critică și management de proiect (40 min).

5. Pauza – În funcție de modul în care se poartă discuțiile la punctul anterior și cât de implicați sunt copiii, pauza poate interveni la finalul completării propunerii de proiect sau oricând facilitatorul simte nevoia copiilor de câteva minute libere (5-10 minute).

6. Elaborarea unui plan de lucru – Pornind de la proiectul copiilor, discutat în detaliu la punctul anterior, copiii sunt antrenați într-un proces de brainstorming și rugați să răspundă următoarelor întrebări, cât mai specific și detaliat cu putință. (30 min).

- Care sunt pașii pe care trebuie să-i urmărim pentru ca acest proiect să poată fi implementat?
- Cine considerați că trebuie să vadă acest proiect - cui îl prezentăm, când, în ce context, cine din grup?
- Cum obținem angajamentul partenerilor despre care ați discutat în cea de-a doua sesiune? Pe cine abordăm, cum și cine va face asta?
- Cum asigurăm implicarea unui număr cât mai mare de elevi în activitățile proiectului? Ce metode folosim? Cine este responsabil?
- Cum promovăm proiectul? Cine este responsabil de asta?
- Cum raportăm rezultatele proiectului? Cine este responsabil?
- Care este rolul meu ca facilitator în aceste etape? (punctual pe fiecare etapă)
- Cum ne asigurăm că informația circulă la toți membrii grupului, indiferent de responsabilitățile asumate?
- Alte întrebări în funcție de contextul local.

Mare parte din întrebările de aici vizează aspecte deja discutate în cadrul celei de-a doua întâlniri. Acum însă, se va puncta pe fiecare dintre ele și copii își vor asuma responsabilități specifice, individuale sau de grup, în funcție de interes sau abilitățile demonstrate pe parcursul procesului.

7. Închidere sesiune – Facilitatorul mulțumește copiilor pentru implicare, idei și contribuție în cadrul inițiativei și îi roagă să creeze în grup, o poveste a sesiunii care tocmai a ajuns la final. Se va proceda în felul următor: Primul copil va începe povestea: Sesiunea de astăzi a fost..., al doilea copil continuă și completează ceea ce a spus primul copil și tot așa până la ultimul copil care va concluziona și încheia povestea.

Regula de bază a exercițiului este că intervențiile trebuie să fie legate firesc și să se completeze reciproc, contribuind astfel la formarea poveștii sesiunii de grup, din perspectiva copiilor (10 min).

La finalul acestei sesiuni vom avea ca rezultate, următoarele:

- Proiect clar definit propus de către copii
- Plan de lucru, cu termene și responsabili din partea grupului
- Timeline al activităților propuse

Sesiunea nr. 4 – Sesiune de reflecție asupra procesului

Aceasta va fi o sesiune de reflecție și debriefing asupra modului în care este implementat proiectul (identificare de soluții la problemele apărute, sprijin în stabilirea unor materiale de promovare, evaluare proiect, facilitare dialog cu partenerii proiectului, etc.) și vor fi completate de mentoring permanent din partea facilitatorului și a unui copil din Consiliul Consultativ al Copiilor WVR pe grupul de lucru online al copiilor.

Pentru sesiunile de reflecție asupra procesului, la finalul sau/ pe parcursul acestuia, atașez un instrument care pot fi folosit în dialogul cu copiii și care ușurează procesul. Instrumentul “fluviul vieții” poate fi adaptat contextului nostru, iar lucrările copiilor pot genera povestea proiectului/demersului lor, cu provocări și reușite așa cum îl văd copiii.

Numărul sesiunilor este orientativ, activitățile de proiect pot parcurge o cale mai lungă sau mai scurtă, în funcție de tipul proiectului și caracteristicile grupului de elevi.

Mențiuni:

- Agende de lucru prezentate sunt orientative și pot fi adaptate în funcție de contextul local, experiența facilitatorului sau grupul de copii cu care se lucrează.
- Activitățile au fost gândite astfel încât să poată fi preluate indiferent de cum vor fi organizate activitățile cu copiii – online și/sau față-n față.
- Instrumentele de lucru recomandate, au fost folosite cu succes în procese de lucru similare cu copiii, acestea fiind potrivite atât pentru copiii de ciclul gimnazial, cât și liceal. Discuțiile vor fi adaptate în funcție de modul în care răspund copiii, timpul dedicat activității, limitările date de context.

- În funcție de cum răspund copiii agendelor propuse, sesiunile pot fi „sparte” în câte două sesiuni. Important este să ne pliăm pe ritmul copiilor și să asigurăm o participare reală a acestora în proces.
- Rolul facilitatorului este acela de a sprijini copiii în demersul lor, acesta NU va manipula sau controla procesul în sine.
- Facilitatorul este atent și asigură implicarea tuturor copiilor din grup în discuții, oferind șansa ca fiecare dintre ei să își facă vocea auzită și părerea împărtășită.
- Facilitatorul va intermedia întâlnirile/discuțiile dintre copiii din grup și reprezentanții școlii.

Problemele care țin de climatul școlar în cele trei școli pilot

Profilul celor trei școli partenere World Vision România a creat cadrul de analiză și discuții în grupurile copiilor, cele mai frecvente aspecte referitoare la climatul școlar, evidențiate ca prioritare fiind cele care vizează relația elev-elev, elev-profesor, implicarea elevilor în luarea deciziilor la nivel de școală, precum și aspecte ce țin de cunoaștere și intercunoaștere, acceptare, colaborare și respect. După cum urmează, pe scurt iată care sunt aspectele care au făcut subiectul discuțiilor din cadrul grupurilor de copii în cele trei școli:

Lic. Tehnologic „N. Iorga”, Negrești, Jud. Vaslui

- Relația cu colegii: 24,5% dintre elevi spun că în școală se întâmplă deseori ca elevii să facă glume pe seama celorlalți; 64% spun că uneori se întâmplă acest lucru. 56,1% dintre elevi spun că uneori elevii „se iau” de alți elevi, iar 23% spun că se întâmplă asta deseori.
- Relația cu cadrele didactice: 49,4% dintre elevi spun că profesorii îi cunosc, le știu care sunt calitățile, în mică măsură și 20,2% dintre elevi care spun că profesorii nu le știu deloc care le sunt calitățile. 44,8% dintre elevi spun că primesc în mică măsură încurajări de la profesori, iar 14% nu primesc deloc încurajări de la profesori

Școala Gimnazială Cărnărașu, Jud Cluj:

- Relația cu colegii: 36% dintre respondenți apreciază că nu le face plăcere să lucreze în echipă cu colegii și mai mult de jumătate nu consideră că ar avea o clasă unită. Un procent de aproape 25% dintre respondenți nu consideră că ar avea mulți prieteni printre colegi și jumătate dintre ei nu ar discuta probleme personale cu colegii. Doar jumătate dintre elevi se simt sprijiniți de colegi, restul nu cred că ar fi colegi care să-i ajute în cazul în care ar avea probleme cu conținuturile școlare.
- Implicarea elevilor în analiza problemelor școlii, 20,9% se simt mai puțin implicați

Școala Gimnazială Coțofenii din Dos, Jud Dolj:

- Comportamente problemă: glumele nepotrivite pe seama lor (peste 82%), tachinare (75%), conflictele între elevi (60%), bătaie între elevi (46%)
- Relația cu colegii: gradul de încredere între elevi și sprijinul reciproc este relativ redus, Un sfert dintre elevi nu are prieteni între colegi și trei sferturi dintre ei nu ar discuta probleme personale cu colegii. Este relativ ridicat procentul elevilor care nu crede că ar primi sprijin din partea colegilor dacă ar avea dificultăți cu conținuturile școlare (45%).

Proiecte propuse de copiii din școlile partenere World Vision România

Propunerile de proiect înaintate școlilor de către cele trei consilii ale elevilor (40 de copii cu vârsta cuprinsă între 11-18 ani) au pornit de la rezultatul analizei climatului școlar și au avut drept scop implicarea elevilor în promovarea unor comportamente responsabile social, de cooperare și combatere a agresivității în mediul școlar, adresarea unor aspecte ce țin de sănătatea mentală a copiilor în contextul pandemiei cu COVID-19, întărirea relației dintre elevi, precum și elevi - profesori și creșterea gradului de implicare a copiilor în procesele de consultare și luare a deciziilor la nivel de școală.

Activitățile propuse în cadrul proiectelor au fost implementate de către copii cu sprijinul cadrelor didactice din școală și au fost dintre cele mai diverse, de la organizarea unor sesiuni de educație non-formală, sesiuni de informare pe tema bullying-ului și discriminării în școli, excursii și drumeții, precum și cursuri de scriere proiecte pentru copii. De asemenea, activitățile în aer liber, organizarea unor discuții cu consilierii educativi și psihologii din școală pe subiecte precum echilibrul emoțional, sesiuni de boardgaming organizate sub formă de competiții între elevi și profesori, toate acestea au vizat creșterea gradului de interacțiune non formală și creșterea încrederii dintre elevi și profesori.

Titlul proiectului	Problemele prioritizate de elevi din PCȘ	Aspectele care se doresc a fi îmbunătățite	Activități vizate	Rezultate așteptate
“Mentalness” Proiect al elevilor din Lic. Tehnologic „N. Iorga”, Negrești, Jud. Vaslui	Relația cu colegii Relația cu cadrele didactice	Îmbunătățirea relațiilor dintre elevi Îmbunătățirea relației elevi-profesori	Mental-wellness Fără discriminare, mai multă comunicare Sesiune board-games; Q&A elevi și profesori Joc și joacă în natură	Îmbunătățirea relației elev-elev și elev-profesor Diminuarea procentului de elevi cu o stare de bine scăzută și atenuarea discriminării între elevi
“În echipă stă puterea!” Proiect al elevilor din Școala Gimnazială Cămărașu, jud. Cluj	Relația cu colegii Implicarea elevilor în analiza problemelor școlii	Îmbunătățirea relațiilor dintre elevi în cadrul și în afara școlii. Creșterea implicării elevilor în luarea deciziilor la nivelul școlii	Învățăm să scriem propuneri de proiecte Petrecem timp de calitate împreună Comunicăm eficient și asertiv Sănătatea pe primul plan Îmbunătățirea activității și vizibilității consiliului elevilor la nivelul școlii și a modului de comunicare a informației către elevi și profesori, prin revista școlii, pagina de facebook a școlii, site-ul școlii	Să comunice mai eficient/asertiv cu colegii, dar și cu cadrele didactice Managementul adecvat al emoțiilor de către elevi Să își dezvolte abilități de organizare a unor activități de grup Să se simtă parte a unui grup

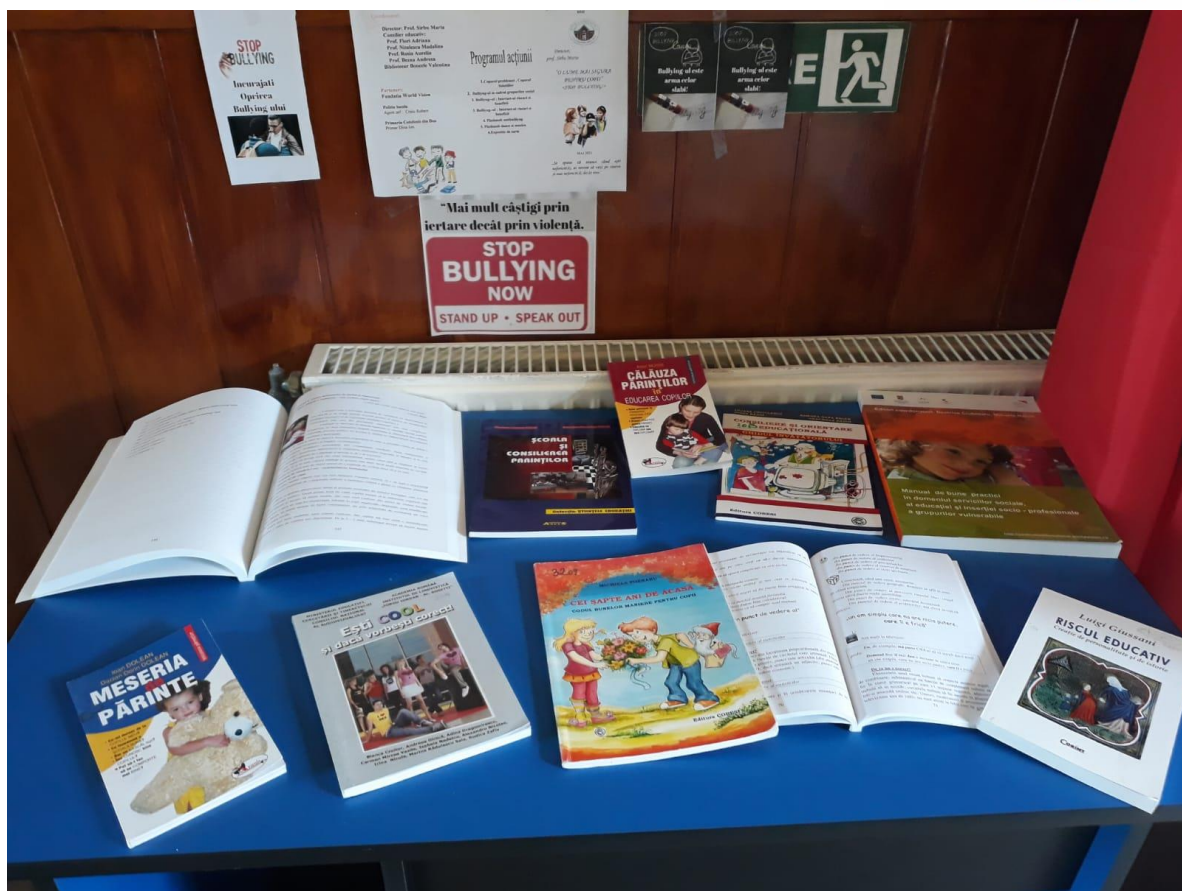
<i>“O lume mai sigură pentru copii”</i> Proiect al elevilor din Școala Gimnazială Coțofenii din Dos	Comportamente problemă ale elevilor Relația cu colegii	Creșterea conștientizării fenomenului de bullying, prevenirea și combaterea acestuia Promovarea siguranței copiilor pe internet și în cadrul comunității, conștientizare și informare cu privire la pericolele care se regăsesc în mediul virtual și în cadrul grupurilor sociale Educarea copiilor și părinților privind măsuri pentru protecția lor în noul mediul virtual și asupra comportamentelor responsabile social	Să înțelegem bullying-ul și efectele negative ale acestuia Bullying-ul-Cyberbullying-Internet – riscuri și beneficii Organizarea unui flash-mb antibullying Dansul si muzica susțin combaterea bullying-ului	Eliminarea fenomenului de bullying și a efectelor negative ale acestui asupra copiilor Conștientizarea pericolelor existente în utilizarea internetului Promovarea tuturor activităților proiectului pe site-ul și pagina de facebook a școlii
--	--	--	--	---

Activitățile copiilor în imagini:

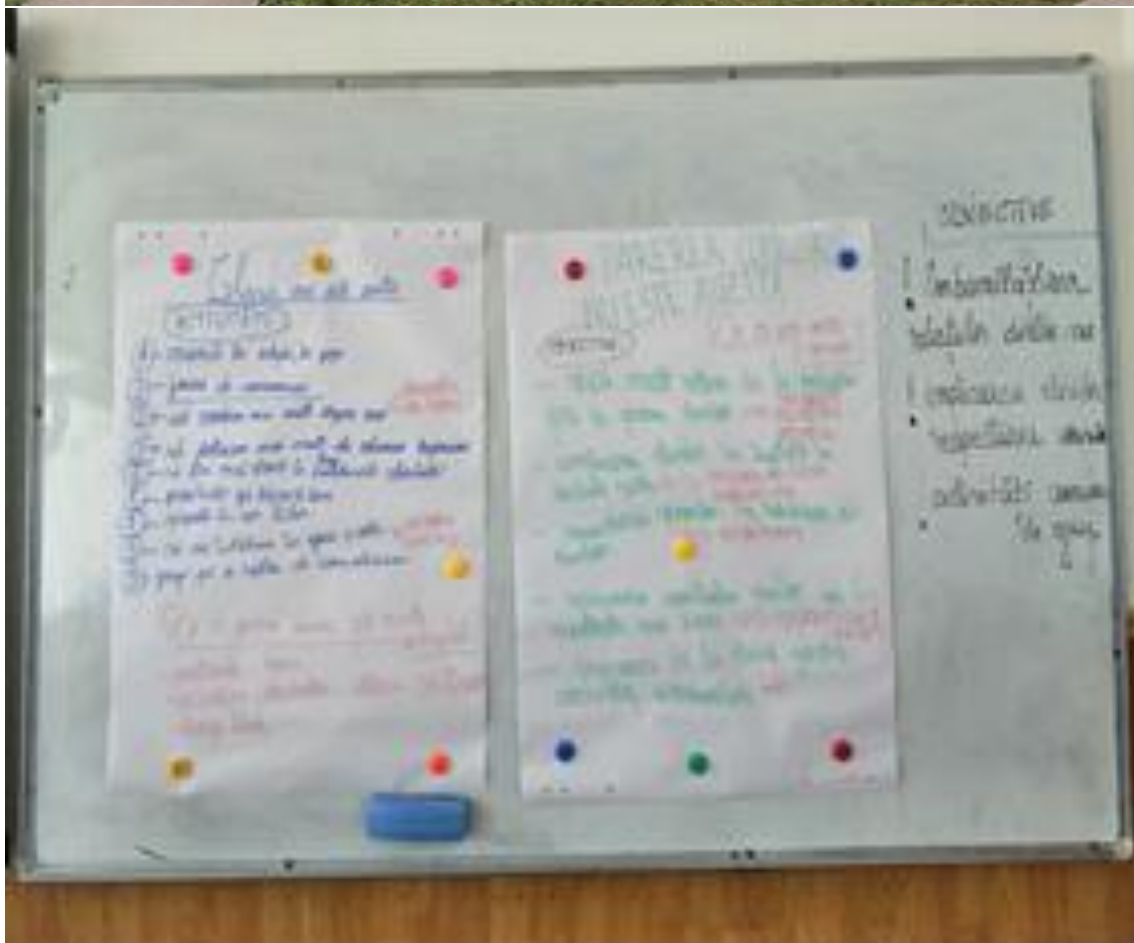
Școala Gimnazială Coțofenii din Dos județul Dolj:

Scoala Gimnazială Cămărașu județul Cluj:

Liceu Tehnologic “N. Iorga” Negrești județul Vaslui:

Evaluarea implicării în proiecte participative

Procesul participativ al copiilor și implicarea directă a acestora în implementarea unor activități proprii la nivelul școlilor de apartenență s-a încheiat cu o evaluare a participării copiilor prin prisma propriei experiențe în cadrul acestui demers.

Evaluarea procesului participativ s-a realizat online, pe baza unui survey adresat tuturor celor 40 de copii, parte a structurilor consultative din cele trei școli partenere World Vision România și a avut ca focus identificarea lecțiilor învățate și recomandărilor copiilor, punctarea factorilor care au favorizat sau au îngreunat participarea copiilor, precum și schimbările produse la nivel de comportament și achiziție în rândul acestor copii la finalul demersului.

Aspecte cheie care au favorizat implicarea copiilor în proiect și în derularea activităților

Deschiderea cadrelor didactice și a conducerii unităților școlare de a se consulta și lucra cu elevii pentru un climat școlar mai bun, analiza problemelor reale care țin de climatul școlar, încurajarea elevilor de veni cu idei proprii și a fi creativi sunt principalii factori care au favorizat implicarea copiilor în dezvoltarea unor proiecte pentru un climat școlar pozitiv.

În acest sens, 46,6% dintre copii chestionați au menționat faptul că deschiderea directorilor și a profesorilor (încurajările profesorului coordonator, relația bună și creativitatea profesorului coordonator) au constituit elemente cheie, care au favorizat implicarea copiilor în activități și în implementarea proiectului. De asemenea, 43,33% dintre copiii chestionați menționează ca element cheie, propria dorință de a schimba lucrurile, activitățile inițiate și implementate vizând problemele reale ale copiilor.

„Prin implicarea în acest proiect am conștientizat cât de importantă este părerea și experiența de viață a fiecărui om în luarea unei decizii legate de îmbunătățirea unui sistem și m-a ajutat să îmi dezvolt capacitatea formulării mai eficiente a unui punct de vedere și susținerea acestuia cu argumente relevante ideii prezentat” (elev din consiliul elevilor)

Copiii apreciază creativitatea: 16,6% dintre copiii chestionați punctează ca factor important în desfășurarea activităților inițiate, faptul că au avut posibilitatea de a-și folosi creativitatea în identificarea celor mai bune idei de activități pentru propriii colegi.

„M-a atras, în primul rând, ideea unui mediu în care părerea elevilor despre mediul lor școlar să fie luată în considerare și a ne putea implica direct în deciziile care sunt luate în liceul nostru.” (Elev participant la grupul consultativ)

Aspecte cheie care au îngreunat implicarea copiilor în proiect

În ceea ce privesc elementele care au îngreunat implicarea copiilor în derularea propriilor activități, 42% dintre elevi menționează contextul pandemic, respectiv școala online și măsurile de distanțare socială impuse de autorități. Acestea nu au permis copiilor să deruleze toate activitățile în format fizic, așa cum și-ar fi dorit, și au impus o serie de provocări referitoare la gestionarea activităților de tip peer to peer în mediul online.

Problemele de adaptare a grupului pentru a implementa metoda aleasă, în vederea rezolvării problemei identificate, au constituit pentru 35,5% dintre copiii chestionați, un alt impediment în derularea activităților alături de aspecte punctuale referitoare la starea nefavorabilă a vremii, despre care 3 % dintre copii menționează că i-a împiedicat în organizarea activităților în aer liber.

19,5% dintre copii menționează că nu au întâmpinat dificultăți în implementarea activităților, acestea derulându-se în conformitate cu planul de lucru al proiectului și cu sprijinul susținut din partea cadrelor didactice și conducerii unității școlare.

Lucrurile care au mers foarte bine în proiectul copiilor

Întrebați ce consideră că a mers cel mai bine în proiectul propus, copiii menționează munca în echipa (66,66%), comunicarea între membrii echipei (43,33%), activitățile non-formale propuse care au fost primite cu bucurie și entuziasm de către colegi (43,33%), precum și aspecte ce țin de creativitatea metodelor alese, în adresarea problemelor identificate la nivelul școlar (36,66%).

„Am realizat că alături de o echipa inteligentă și determinată, orice este posibil (elev din consiliul elevilor).

Lucruri care nu au mers bine în proiectele copiilor

Ca în orice proces participativ al copiilor, care presupune în primul rând un proces de învățare pentru copii, au existat și aspecte care nu au funcționat conform așteptărilor copiilor și care s-au transformat în provocări pe durata întregului demers. În acest sens, 25,8% menționează eterogenitatea grupului (grupuri nou formate, cu copii care nu se cunoșteau între ei și cărora le era teamă să-și exprime în public punctul de vedere, teama de a nu fi judecat), 25,8% fac referire

la reticența la nou, copiii nefiind obișnuiți să analizeze o problemă față de care să propună soluții, pe care ulterior să le și pună în practică.

Aspectele ce țin de normarea grupului și de luarea unor decizii de comun acord cu privire la direcțiile de acțiune au fost de asemenea aspecte pe care 25,8% dintre copiii chestionați le menționează atunci când sunt întrebați ce nu a funcționat bine în tot acest demers participativ.

19,35% dintre copii spun că nu sunt aspecte care să nu fi funcționat conform planurilor și așteptărilor lor, aceste răspunsuri venind din partea copiilor parte a unor structuri deja existente, funcționale și obișnuite cu astfel de demersuri pe activități non-formale cu componentă participativă.

Ce a plăcut cel mai mult copiilor în acest proiect

Aspectele care au motivat copiii să rămână implicați în acest proces și care au plăcut în mod deosebit au fost cele referitoare libertatea de a fi creativi în abordarea problemei supuse discuției (32,2%), munca în echipă, împărtășirea unor valori comune precum și atmosfera generală în cadrul întâlnirilor de grup (22,6%). De asemenea, un aspect pe care copiii îl punctează ca fiind important și care le-a plăcut este faptul că ideile le-au fost ascultate de către conducerea școlilor și au avut șansa ca ei să aleagă cum să le pună în practică (22,6%). Pentru 9,7% dintre copiii chestionați faptul că au putut comunica liber în grup, timp în care s-au putut distra și bucura de compania colegilor a fost de asemenea foarte important.

6,5% dintre copiii au menționat că le-a plăcut foarte mult faptul că au putut interacționa altfel cu proprii profesori, oferindu-le șansa să-i cunoască mai bine și să construiască relația elev-profesor.

„Am fost ascultată, s-a ținut cont de sfaturile mele”, „părerile noastre au fost ascultate cu interes”, „libertatea de opinie, implicarea activă, încercarea de a face un mediu școlar mai propice și atrăgător”, „ne-am expus opiniile și ideile fără să fim judecați, ba chiar am fost încurajați”, „părerea fiecărui elev a fost ascultată și luată în considerare, ne-am putut spune experiențele de viață legate de tema proiectului și au fost luate măsuri pentru remedierea problemelor semnalate” sunt marturii ale elevilor din consiliile elevilor.

Ce NU a plăcut copiilor în acest proiect

Întrebați fiind de aspectele care le-au plăcut cel mai puțin în acest proiect, copiii menționează: lipsa de inspirație și teama de a vorbi în public (40%), timingul activităților (13,3% - activități prea lungi, prea rare, online sau organizate prea din scurt) și gradul diferit de implicare al copiilor (3,33%).

Dacă 26,7% dintre copiii chestionați spun că nu sunt aspecte care să nu le fi plăcut în acest demers.

Lecțiile învățate de către copii ca urmare a acestui demers

Printre lecțiile învățate care ne-au atras atenția în mod deosebit și care considerăm că pot orienta activitățile viitoare în cadrul școlilor partenere World Vision România se ragănesc ideile de proiecte care promovează comportamente pozitive “bullyingul nu este de folos /la violență nu

răspunzi cu violență” apreciate de o treime din copii chestionați (32,2 %), importanța colaborării/lucrului în echipă și comunicării (32,2%), plus valoarea adăugată mediului școlar de către activitățile non-formale în școală și implicarea elevilor în acest tip de proiecte (16,1%). De asemenea, copiii apreciază importanța exprimării opiniilor/susținerii părerilor elevilor în context școlar (16,1 %), faptul că au învățat să scrie un proiect (6,45%) și faptul că școala poate fi un mediu în care să te simți bine și să te distrezi cu colegii tăi făcând activități utile tuturor (3,22 %).

“Am învățat să mă implic în mai multe activități”, “Orice problemă poate fi rezolvată cu ajutorul comunicării și a răbdării”, “Bullying-ul nu este de folos nimănui” sunt mărturii ale copiilor din consiliul elevilor.

Recomandări ale copiilor implicați în proiect pentru copiii și tinerii de aceeași vârstă

Copiii care au fost implicați în acest demers le recomandă colegilor să se implice în cât mai multe activități (30%), să nu se teamă în a-și exprima opiniile (23,3 %), să aibă răbdare pentru că învățarea presupune timp și efort (26,66%), să nu le fie frică/să fie ei însuși (10%) și să fie pozitivi (uniți, serioși, ascultători) și să respecte regulile din cadrul școlilor (20%).

“Să fie răbdători, să aibă multă ambiție și încredere în forțele proprii deoarece orice este posibil”, “să nu le fie frică să fie ei însuși”, “să se concentreze asupra activităților”, “să se implice în cât mai multe activități” sunt câteva mărturii ale copiilor din consiliile elevilor.

Efecte, consecințe ale implicării copiilor în acest proiect

45,16% dintre copiii chestionați menționează că principalul efect al implicării în acest demers este dezvoltarea personală (stima de sine crescută, deschidere spre nou, capacitate crescută), 19,35% dintre copii fac referire la aspecte ce țin de înțelegerea complexității conceptului de bullying, în timp ce 19,35% înțeleg importanța semnalării a astfel de cazuri.

Copiii apreciază că un alt efect este creșterea capacității de a-și exprima și susține opinia (16,1%), precum și îmbunătățirea capacității de a comunica cu alți colegi (3,22%).

“Mi-am dezvoltat încrederea în mine”, “Mi-am dezvoltat bagajul de cunoștințe și m-a făcut să observ felul în care și alte persoane gândesc și se organizează” sunt mărturii ale copiilor din consiliile elevilor.

Aspectele pozitive ale implicării elevilor în acest proiect au fost menționate și de către directori sau profesori coordonatori din cadrul școlilor: „... copiii au avut șansa de a lucra în echipă, de a comunica mai mult și de a fi mai uniți, crescându-le astfel și stima de sine prin responsabilizarea în cadrul scrierii proiectului și comunicării intereselor colegilor pe care acești elevi, din diferite clase, îi reprezintă”.

Cadrele didactice participante în proiect de la Școala gimnazială Cămărașu afirmă „Consider că implicarea copiilor în acest proiect a fost benefică atât pentru ei, cât și pentru mine, deoarece m-a sprijinit în activitățile de învățare care au ca obiective cultivarea simțului civic, al toleranței, dezvoltarea culturii organizationale, a gândirii critice, creative și a imaginației, precum și a spiritului de antreprenoriat prin scrierea împreună a propunerii proiectului ales de elevi.”

Concluzii și recomandări

La finalul unui demers participativ, în care copiii din proiectele World Vision România au alocat timp, energie și mult entuziasm, nu putem decât să ne uităm cu apreciere către acești copii și cu multă recunoștință față de cadrele didactice și conducerea celor trei școli pentru maniera în care au integrat acest demers în activitățile școlare curente. Apreciem cu atât mai mult, sprijinul neconținut al cadrelor didactice care au fost aproape de copii, au facilitat tot acest proces și s-au asigurat că propunerile copiilor ajung în faza de implementare în școala lor.

Participarea copiilor în procesul de luare al deciziilor este un obiectiv strategic pentru World Vision România și o componentă integrată în toate intervențiile fundației. Experiența celor nouă ani de când am pus bazele Consiliului Consultativ al Copiilor World Vision România, precum și a structurilor consultative locale ale copiilor ne-au arătat valoarea adăugată a parteneriatului cu copii și tinerii din proiectele noastre.

Credem cu tărie și facem eforturi susținute constant ca toți copiii din proiectele fundației să înțeleagă valoarea propriilor opinii și să creem contexte sigure și oportune pentru ca vocea copiilor să se facă auzită și să fie integrată în procesul decizional, acolo unde se iau decizii care impactează în mod direct viața copiilor.

Conform Ordinului Ministerului Educației 4343 din 2020 prin care sunt aprobate normele metodologice care reglementează bullying-ul prevăd la articolul 2, punctul 3 responsabilitatea unităților de învățământ de a-și întocmi la începutul fiecărui an școlar strategii și planuri de asigurare și menținere a unui climat școlar adecvat educației de calitate. Aceste strategii și planuri ar trebui bazate pe o analiză obiectivă folosind și rafinând metodologia de evaluare a climatului școlar dezvoltată și pilotată de organizațiile partenere Joining Forces. În plus, participarea elevilor atât la sondajul cu privire la climatul școlar, dar și la analiza rezultatelor și mai ales la dezvoltarea de strategii și planuri de intervenție este esențială pentru un climat școlar pozitiv, inclusiv și participativ. World Vision România pune la dispoziție metodologia de consultare și implicare a copiilor în analiza și îmbunătățirea climatului școlar și își arată disponibilitatea de a contribui la aplicarea ei în școlile din România.

Cadrele didactice au nevoie de programe de formare și instruire continuă pentru a asigura un climat școlar pozitiv, sigur și incluziv și pentru a preveni și atenua abaterile de la acesta.

Numărul de consilieri școlari este mult subdimensionat în România. Conform declarațiilor Ministrului Educației Sorin Cîmpeanu în prezent există 2500 de consilieri școlari la 3 milioane de elevi, ceea ce reprezintă un consilier la 1200 de elevi¹. Legislația în vigoare, respectiv legea 133 din 15 iulie 2020 care completează articolul 83 din legea educației naționale prevede un post de consilier școlar alocat un număr maxim de 600 de elevi². Pentru a asigura această normă este nevoie de 5000 de consilieri școlari. În plus consilierul școlar ar trebui să aibă și competență de asistență psihopedagogică și să stea în școală pe tot parcursul programului. Numai așa va putea cunoaște elevii, cadrele didactice, părinții, școala și toate problemele aferente fiecărei părți. În contrast cu România, în Croația sunt doi consilieri școlari

¹ <https://www.mediafax.ro/cultura-media/ministrul-educatiei-se-plange-ca-romania-are-putini-consilieri-scolari-20124505>

² <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/227842>

la 180 de elevi, în SUA este un consilier școlar la 250 de elevi, în Malta unul la 300, iar în Bulgaria unu la 500.³ Ca atare, recomandăm operaționalizarea articolului 83 care prevede un post de consilier școlar alocat un număr maxim de 600 de elevi

Recomandăm integrarea participării copilului la luarea deciziilor care îi impactează în curricula școlară, ca parte a disciplinei de dirigentie sau cultură civică. Ca atare recomandăm ca diriginții/ profesorii de cultură civică să parcurgă un plan de lecție dedicat subiectului cu elevii și să fie pregătiți în acest sens, unitar la nivel național. În paralel, ședințele cu părinții ar trebui să abordeze acest subiect. Recomandăm o campanie publică de informare a copilului cu privire la dreptul și importanța participării lui la luarea deciziilor.

Raportul de bunăstare a copilului din mediul rural publicat de World Vision România în 2020 arată că unu din cinci copii nu știe că în școala lui există consiliul elevilor. Este nevoie de întărirea capacității de reprezentativitate a elevilor și sprijinirea acestora să se organizeze la nivel de școală pentru a înființa un consiliu al elevilor funcțional, reprezentativ pentru fiecare elev și eficient. Consiliul Național al Elevilor trebuie sprijinit pentru a fi reprezentativ pentru toți elevii, inclusiv cei vulnerabili prin toate mecanismele existente la nivelul școlilor acolo unde există o formă de reprezentativitate, iar unde nu există, ar trebui sprijiniți să o înființeze și să o facă funcțională. Vocea copilului trebuie făcută auzită indiferent de școala din care provine elevul, fie că este o școală de elită, fie că este una dintr-o comună defavorizată.

În plus recomandăm ca participarea copilului în procesul de luare al deciziilor să fie clar și specific definită în legislația românească și să devină obligatorie la nivelul fiecărei structuri a autorității publice locale, județene și naționale, cu responsabilități directe legate de drepturile copilului, indiferent dacă ne referim la sistemul de educație, protecție socială sau sănătate. Toate metodologiile de organizare și funcționare structurilor publice la orice nivel să prevadă clar o metodologie de lucru cu copii (implicare, informare și consultare directă a copiilor și tinerilor) la nivelul unității teritoriale pe care o reprezintă. Metodologia va fi una intențională și structurată și trebuie să pună în centrul său copilul și dreptul la participare în procesul decizional, cu implicarea directă a copiilor din categoriile vulnerabile. În plus, recomandăm ca angajații din structurile publice care interacționează cu copiii să fie pregătite și capacitate.

Deși anual autoritățile locale organizează întâlniri publice cu cetățenii (41%), consultarea autorităților locale cu membrii comunității legat de decizii este insignifiantă, respectiv doar 3% din primari consultă populația adultă și sub 1% îi consultă și pe copii. Fundația World Vision România sprijină grupele de inițiativă locală ale elevilor și Consiliul Consultativ al Copiilor din programele World Vision care ar trebui să fie consultați cu privire la deciziile care privesc elevii. Autoritățile locale ar trebui să se consulte periodic cu reprezentanți elevilor la nivel local pe aspecte care țin de bunăstarea copilului și tânărului, de exemplu alocarea de fonduri locale pt masă caldă și educație remedială ca parte din programul Școală după Școală.

Participarea și consultarea copiilor în luarea deciziilor care îi privesc este reflectată și de slaba cunoaștere a adulților cu privire la drepturile copilului. Raportul de bunăstare a

³ School Counseling: A Comparative Study in 12 Countries 2018
https://www.researchgate.net/publication/342123122_School_Counseling_A_Comparative_Study_in_12_Countries

copilului din mediul rural realizat de World Vision România în 2020 arată că doar jumătate dintre adulți cunosc dreptul copiilor la protecție și doar o treime dreptul copiilor la libera exprimare. Recomandăm ca Avocatul copilului, asociațiile de părinți și alte organizații ale societății civile să informeze părinții și copii cu privire la drepturile copilului la protecție și liberă exprimare.

În încheiere, World Vision România dorește să atragă atenția asupra Convenției Națiunilor Unite cu privire la Drepturile Copilului, adoptată de către Adunarea Generală ONU la data 20 noiembrie 1989, asumată de către România prin adoptarea Legii nr. 18/1990 pentru ratificarea Convenției cu privire la drepturile copilului, prevede explicit în articolul art.12 ca:

„Statele părți vor garanta copilului capabil de discernământ dreptul de a-și exprima liber opinia asupra oricărei probleme care îl privește, opiniile copilului urmând să fie luate în considerare ținându-se seama de vârsta sa și de gradul său de maturitate”.

Prin urmare deciziile cu privire la viața, creșterea și dezvoltarea copiilor trebuie luate în consultare cu copiii, NU la nivel declarativ, ci prin dezvoltarea unor mecanisme clare care să faciliteze dialogul cu copiii, prin intermediul unor adulți pregătiți să faciliteze procese participative cu copii, precum și o serie de indicatori specifici care să arate dimensiunea participării copiilor în procesul de luare al deciziilor, la nivel național și local.